

általános hangulat, az ismert polgári nosztalgia, amelyben az emlékezés idillé változtatja a csömört is. A kiábrándultság folyton növekszik és folyton rikítóbb színekkel festi be a múlt viaszfiguráit. Növekvő érzéketlenség és a mult panoptikumai figurái: ezek a polgári nosztalgia párhuzamai. Az emlékezések tartalmi, persze, kissé kopottak: az érettségi, a bordélyház, izetlen kamaszbarátságok, mind fetiszizáltabb diákszerelemek, az „eszmék” különös erotikája (persze mind csupa elvontság), végül az általános bizonytalanság, a nihil filozófiája.

Mindebből kitetszik, hogy a nagypolgár vall önmagáról. A situációk illeszkednek az ellentmondásos társadalom problémáihoz. A stabilizált jólétben elszigetelődött, társadalmilag vakki nagypolgár minden igazi és mondvascsinált problémája szőnyegre kerül: pszichoanalízis, politikai divatok, kávéházi próféciaik, végül az első ütésre széthulló szalonbolsevista gyülekezés.

A kilencedik fejezetben közli az író a polgári neuraszténiák, később a polgári szerelem elméletét: apró, verses esszéikben gördülnek a társadalomkutató eszmefuttatásai. Ez a könyv legpregnánssabb, legérdekesebb fejezete.

Utolsó impresszióink, hogy Hegedüs Géza újmódi eposza — a nagypolgár modern hősköteménye pontosan megfelelő írója szándékának: történelmi és irodalmi dokumentum, de emellett az utolsó évek egyik legélvezetesebb olvasmánya.

TÓTH SÁNDOR

HEGEDÜS GÉZA: A POLGÁRI IRODALOM STILUSIRÁNYAI. (Parnasz-szus.)

Irodalomtudományunk egymásután vedlette le a különböző divatos módszereket, anélkül, hogy megtette volna az első lépéseket az exaktság felé és egyre csak a vélemények anarchiáját mutatta. A szellemtudomány menekült a tényektől és mesterségesen kódosított. A pozitivizmus elsikasztotta a transzcendenciákat és merev sémákba erőszakolta az irodalmat. A légüres térben mozgó, a tényeket és jelenségeket elszigetelten szemlélő irodalomszemléletünket állítja talpra ez a tanulmány. Kísérletnek szánja az író.

Az előszóban tájékoztatást kapunk arról, hogy a mű egy most lezáródott korszak stílusainak problematikáját, a polgári irodalom stílusirányait fejtegeti. Definíciók helyett társadalmi összefüggésükben megragadni a jelenségeket — ez módszerének alapelve. Az esztétika megállapításai megkapják a tanulmányban szinte természettudományos jellegű biztonságukat, mikor Hegedüs Géza elhelyezi őket a történelem dialektikus folyamatába. A stílus-fejlődés és társadalom-fejlődés párhuzamos s a keittő közötti ok-okozati összefüggés nyilvánvaló. A stílusirány történelmi-társadalmi termék. Végső fokon az egyéni stílus is az. Szellemes analogiák sora és találó példák serege igazolja a marxista esztétika alaptételét, hogy „minden művészi alkotás társadalmi jelenség, amelyet másképpen megérteni és másképpen értékelni nem lehet, csak úgy, ha tisztába jövünk azzal, hogy ennek a művészi alkotásnak, ennek a versnek, ennek a képeknek a társadalom fejlődésében milyen szerep jut.” (Lukács). A tanulmány vizsgálódásai nem azt szemlélik, hogy a művek a haladást szolgálják-e és nem ez a szempont az értékelés egyedüli alapja. Maga a stílus-megoldás erkölcsileg közömbös: minden stíluslehetőségben belül lehet szorgálni a haladást. A stílusirányok változását az életérzés változása okozza. Az életérzés konkrét történelmi élmény eredménye. Az uralkodó osztályok a statikus életérzést és a vele egyenértékű klasszikus stílust szuggerálják, mert nem akarják a változást, hisz számukra a pillanatnyi állapot előnyös. A feltörő osztályok, akik a változást követelik, a dinamikus életérzés emberei. Szükségképpen stílusuk is a konvenciók és szabályok robbantása. A tanulmány nem fél attól sem, hogy megállapításai néha csak az összefüggések sejtéseiként jelennek meg. Üttörő mű. Új módszer reprezentánsa. Valószínűnek látszik, hogy a társadalomtudomány segítségével, a dialektikus módszer alkalmazásával valóban tudomány lesz az irodalomtudomány, nem szubjektív vélemények halmaza.

ILLÉS LAJOS

BECKER VENDEL: A MEZŐGAZDASÁGI SZAKOKTATÁS ORSZÁGOS MEGSZERVEZÉSE. (DEMOKRATIKUS

SZELLEMI NEVELŐKÉPZÉS). (Szeged, Szent Gellért-nyomda).

A könyv a címben megadott tárgykört sokirányú részletességgel két nagy fejezetben tárgyalja. Bevezető részében a gazdaképzés régi szervezést ismerteti, majd utal arra, hogy mai gazdasági berendezésünk és annak haladóképes fejlődése megköveteli a gazdaságijság tökéletesebb szakképzését és a szakoktatók képzésének fejlesztését is. Az általános iskola széles rétegű és korszerű megvalósítása, sajátos politikai, társadalmi, gazdasági, települési és kulturális viszonyainkhoz alkalmazkodó kiépítése lehetővé teszi azt, hogy a mezőgazdasággal, földműveléssel foglalkozó parasztság gyermekei már 10—14 életévükben fejlődő gyermek hivatásértüknek megfelelően, hajlamaik szerint, mezőgazdasági, vagy kertészeti gyakorlatokkal is foglalkozhassanak.

Továbbiakban a szerző által ajánlott mezőgazdasági és kertészeti irányú általános iskola felső tagozatának óra- és tantervét közli a mű, az őszi, téli és tavaszi időszakban elvégzendő anyag csoportosításával.

Az óraterv a különleges célra való tekintettel természeti, gazdasági és egészségi ismeretek csoportban az elméleti és gyakorlati természettudományi képzést három osztályra tervezi. E szerint az V. és VI. osztályban 2—2 óra természetrajzot, a VII. osztályban 3 óra természetant, a VIII. osztályban pedig ugyancsak 3 óra vegytant vesz fel helyenként. Ezeket az elméleti tárgyakat szerencsésen egészíti ki mind a négy osztályban heti 5—5 órában tartandó gazdasági, kertészeti és egészségi gyakorlat, amelynek tananyag-tervezetét a szerző, a fiú és leánytagozat különleges követelményeinek szem előtt tartásával, részletesen közli.

A figyelemreméltó kiskönyv második részében a katolikus főhatóság irányítása alá tartozó mezőgazdasági és kertészeti irányú szakoktatóképzés tervezetével foglalkozik. Rámutat arra, hogy mezőgazdasági szakképzésünk, amely a múltban főleg a nagy- és közép-birtokra alapozott volt, milyen hibákat követett el. Ezzel szemben kötelesség és kifejezetten nemzeti érdek, hogy a jövőben mezőgazdasági szakképzés a kis-

és törpebirtokosokra, illetőleg a parasztság nemzetalkotó tömegeire toldódjék át és ezeknek az igényeknek feleljen meg az oktató és nevelőképzés is.

Értéke a könyvnek, hogy nem esik a szakiskoláknak a specializálódást túlzáséktól minden fölé helyező hibába, hanem nagy fontosságot tulajdonít a nyelv és irodalom, mint a nemzet legkollektívebb alkotásának, továbbá a történelemnek, társadalomismeretnek, mint a társadalom jelenlegi életfolyamata gyökereinek tanítására.

Közli végül a kertészeti és mezőgazdasági irányú fiú- és leányiskola óra- és tantervét, majd a gazdasági irányú nevelőképző főiskola tervezetét ismerteti.

A munka a papnevelés és nevelőképzés című fejezettel végződik, mely irányt mutat a lelkipásztornak és tanítónak, mint nőnevelőknek. Nekik kell tudásukkal és szociális irányú munkáságukkal a nép élére állaniok és lelkes munkájukkal, biztató szavukkal és segítő támogatással vezetniük a boldogabb magyar élet felé.

Írójának alapos szervezeti tájékozottságáról gazdasági irányú szakképzettségéről, a tárgykör által felőlt kérdések széleskörű és áttekinthető ismeretéről tanúskodó könyv jó segítséget nyújt mindazoknak, akik mint a nevelésügyi kormány illetékes szakemberei a megszervezést irányítják, de azoknak is, akik mint oktatók a szerző elgondolásainak végrehajtására hivatottak.

GALLÉ LÁSZLÓ

SARUDI (STETINA) IMRE: SZERVETLEN MENNYISÉGI ANALÍZIS. (Szeged, 1947.)

A szerző sok esztendő tapasztalatai alapján megírt mű csak a saját gyakorlatában jól bevált módszereket tartalmazza. Az általános, gyakorlati és elméleti vonatkozású magyarázatokon, útmutatásokon, továbbá az egyes meghatározásokon, valamint elváltásokon kívül számos összetett anyag teljes vizsgálatát is megtalálja benne az elemző kémikus. A mű tehát egyaránt kielégíti a kémikus-hivatásra készülő egyetemi hallgatóság és a gyakorlat szakembereinek igényeit.

A kéziratot dr. Schülek Elemér, a